

Deset godina članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji

Barić, Viktoria

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Tourism and Rural Development in Pozega / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet turizma i ruralnog razvoja u Požegi**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:277:536708>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-22**

Repository / Repozitorij:

[FTRR Repository - Repository of Faculty Tourism and Rural Development Pozega](#)

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU,
FAKULTET TURIZMA I RURALNOG RAZVOJA U POŽEGI**

VIKTORIA BARIĆ, 0253051251

**DESET GODINA ČLANSTVA REPUBLIKE HRVATSKE
U EUROPSKOJ UNIJI**

ZAVRŠNI RAD

Požega, 2024. godine.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET TURIZMA I RURALNOG RAZVOJA U POŽEGI
PRIJEDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ TRGOVINA

**DESET GODINA ČLANSTVA REPUBLIKE HRVATSKE
U EUROPSKOJ UNIJI
ZAVRŠNI RAD**

IZ KOLEGIJA OSNOVE GOSPODARSTVA HRVATSKE I

MENTOR: doc. dr. sc. Mirjana Jeleč Raguž

STUDENT: Viktorija Barić

JMBAG: 0253051251

Požega, 2024. godine.

SAŽETAK

Republika Hrvatska (RH) je ušla u Europsku uniju (EU) 1. srpnja 2013. godine s očekivanjima o pozitivnom utjecaju članstva na stanje u hrvatskom gospodarstvu. Ovaj rad analizira kakav je bio utjecaj prvih deset godina članstva u EU na stanje u RH. Glavni cilj rada je procijeniti utjecaj članstva na gospodarski rast, te usporediti ekonomsko stanje u RH s prosjekom EU-a. Konačni cilj je pružiti uvid u postignuća i izazove koje je RH iskusila zadnjih deset godina. Rezultati istraživanja pokazuju da je članstvo u EU-u donijelo brojne prednosti. Neke od prednosti su povećanje BDP-a, povećanje BDP-a *per capita*, pad stope nezaposlenosti, rast stope zaposlenosti i rast plaća. Međutim, uočeni su i brojni izazovi npr. nagli rast državnog duga, ali uvođenjem eura, RH značajno smanjuje svoj dug. Zaključno se može reći da je ulazak RH u EU doprinio pozitivnim učincima na gospodarstvo, društvo i međunarodni položaj zemlje.

Ključne riječi: Republika Hrvatska, Europska unija, utjecaj članstva, ekonomski jaz, gospodarski rast.

SUMMARY

The Republic of Croatia (RC) joined the European Union (EU) on July 1, 2013, with expectations of a positive impact of membership on the Croatian economy. This paper analyzes the impact of the first ten years of EU membership on Croatia. The main objective of the paper is to assess the impact of membership on economic growth and to compare Croatia's economic situation with the EU average. The ultimate goal is to provide insight into the achievements and challenges Croatia has experienced over the past ten years. The research results show that EU membership has brought numerous benefits. Some of these benefits include an increase in GDP, an increase in GDP per capita, a decrease in the unemployment rate, a rise in employment rates, and wage growth. However, several challenges have also been observed, such as a sharp increase in public debt, although the introduction of the euro has enabled Croatia to make significant progress in reducing its debt. In conclusion, it can be said that Croatia's accession to the EU has contributed positively to the country's economy, society, and international standing.

Keywords: Republic of Croatia, European Union, impact of membership, economic gap, economic growth.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
1.1. Problem istraživanja.....	1
1.2. Cilj rada.....	1
1.3. Metode istraživanja	1
1.4. Struktura rada	2
2. TEORIJSKI OKVIR EKONOMSKIH POKAZATELJA.....	3
2.1. Bruto domaći proizvod (BDP)	3
2.2. Stopa zaposlenosti/nezaposlenosti	4
2.3. Inflacija.....	5
2.4. Plaće	6
2.5. Javni/državni dug	7
3. ANALIZA STANJA U HRVATSKOJ TE USPOREDBA S EUROPSKOM UNIJOM	8
3.1. Bruto domaći proizvod (BDP) i BDP <i>per capita</i>	8
3.2. Stopa nezaposlenosti	10
3.3. Stopa zaposlenosti	12
3.4. Stope inflacije.....	13
3.4. Plaće	15
3.6. Javni/državni dug	18
4. ZAKLJUČAK.....	21
LITERATURA	23
POPIS GRAFIKONA:.....	25
POPIS TABLICA:	25

1. UVOD

1.1. Problem istraživanja

Problem istraživanja u radu predstavlja ekonomsko zaostajanje Republike Hrvatske (RH) u odnosu na prosjek Europske unije (EU). Hrvatska se suočava s raznim ekonomskim problemima kao što su niska razina životnog standarda, niska produktivnost, neujednačeni regionalni razvoj, korupcija i slično. Očekivanja od ulaska u EU su bila poticaj ekonomskom i društvenom razvoju kroz različite zajedničke EU politike i EU fondove. Radom se želi ispitati jesu li se očekivanja od članstva tijekom prvih 10 godina ispunila. Također, problem istraživanje ovog rada je opisati proces ulaska RH u EU, odnosno opisati kako je taj proces utjecao na bruto domaći proizvod (BDP), ali i ostale ekonomske pokazatelje.

1.2. Cilj rada

Cilj rada je temeljito istražiti i procijeniti utjecaj desetogodišnjeg članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji. Odnosno istražiti na koji je način članstvo u EU-u utjecalo na razvoj u RH. Za tu će se potrebu analizirati neki od najvažnijih ekonomskih pokazatelja, kao što su bruto domaći proizvod (BDP), BDP *per capita*, stope zaposlenosti i nezaposlenosti i slično. Može se reći kako je bruto domaći proizvod ekonomski pokazatelj koji se najpomnije prati, također se smatra kako je bruto domaći proizvod najbolja pojedinačna mjera gospodarskog stanja. Stoga je najlogičnije pogledati ukupni dohodak svih subjekata ekonomije kako bi se moglo ocijeniti ukupno stanje nacionalne ekonomije. U spomenutoj će se analizi prikazati stanje u RH tijekom svih godina članstva, te će se usporediti s progresom ostvarenim na razini prosjeka EU-a, kako bi se mogao procijeniti utjecaj članstva na rast i razvoj u RH. Konačni cilj je uvidjeti je li članstvo u EU-u doprinijelo smanjenju jaza u razvijenosti između RH i prosjeka EU-a.

1.3. Metode istraživanja

Metode istraživanja jesu pretraživanje znanstvene i stručne literature, te sekundarnih baza podataka (Eurostat, Državni zavod za statistiku, Hrvatska narodna banka). Literatura koja je korištena obuhvaća sveučilišne udžbenike i web stranice. Za istraživanje deset godina članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji potrebno je primijeniti raznolike metode istraživanja

kako bi se osiguralo temeljito i sveobuhvatno proučavanje različitih aspekata ove teme. Ostale metode koje su korištene:

1. Statistička analiza se koristila za analizu ekonomskih pokazatelja kao što su BDP, nezaposlenosti, inflacija.
2. Usporedna analiza se koristila za uspoređivanje gospodarstva Hrvatske s drugim članicama Europske unije.
3. Povijesna analiza se koristila za proučavanje povijesnih događaja i promjena u gospodarstvu Republike Hrvatske prije i nakon ulaska u Europsku uniju.

1.4. Struktura rada

Rad je tematski strukturiran u četiri cjeline. Nakon uvodnog dijela, u drugom se poglavlju prikazuje teorijski okvir ekonomskih pokazatelja. U trećem su poglavlju analizirani odabrani ekonomski pokazatelji, te se usporedila sa zemljama članicama EU-a. Zadnje, četvrto poglavlje prikazuje zaključna razmatranja i implikacije rada.

2. TEORIJSKI OKVIR EKONOMSKIH POKAZATELJA

Makroekonomija je znanstvena disciplina koja proučava ponašanje gospodarstva kao cjeline (Jelević Raguž, 2020: 1). Makroekonomija proučava cjelokupno gospodarstvo i odnose između prihoda, cijena, zaposlenosti i drugih ekonomskih pokazatelja. Makroekonomijom se nastoji prikazati slika gospodarstva određene zemlje, fokusirajući se na agregatne promjene kao što su BDP, inflacija, nezaposlenost i slično.

Najvažniji makroekonomski pokazatelji jesu:

- Bruto domaći proizvod (BDP)
- BDP po stanovniku (*per capita*)
- Realna stopa promjene BDP-a
- Stopa inflacije (godišnja)
- Izvoz roba/usluga
- Javni/inozemni dug
- Stopa nezaposlenosti
- Stopa zaposlenosti
- Opći dug države.

U nastavku poglavlja će se opisati odabrani najvažniji makroekonomski pokazatelji koji će se kasnije koristiti za analizu smanjenja jaza između RH i EU u prvih 10 godina članstva.

2.1. Bruto domaći proizvod (BDP)

Bruto domaći proizvod je najvažniji ekonomski pokazatelj. BDP je mjera ukupne ekonomske aktivnosti unutar određenog područja, obično izražena u novčanim iznosima. To uključuje sve finalne robe i usluge proizvedene unutar granica zemlje i u određenom razdoblju, obično u godinu dana.

Uz BDP se veže i BDP po stanovniku odnosno BDP *per capita*, koji se dobiva na način da se ukupni BDP određene zemlje podijeli s ukupnim stanovništvom te zemlje. Tim se pokazateljem može vidjeti s kojom količinom novca raspolaže pojedini stanovnik zemlje.

BDP prikazuje ukupnu proizvodnju usluge ili proizvoda u određenoj zemlji u vremenskom razdoblju od godine dana, te predstavlja zbroj vrijednosti.

BDP izračun se dobiva na sljedeći način:

$$BDP = C + I + G + X \quad (2.1)$$

- Potrošnja (C)
- Bruto investicije (I)
- Državnih izdataka (G)
- Neto izvoza (X).

BDP je veći, ukoliko je stanovništvo aktivnije. Ako pojedina zemlja ima velik broj stanovništva, njen BDP je u pravilu i veći, a zemlja koja ima dvostruko veći BDP od druge zemlje, dvostruko je i veća od nje (Samuelson i Nordhaus, 2011: 19).

BDP *per capita* se smatra pokazateljem životnog standarda promatrane zemlje, odnosno omogućuje procjenu prosječne ekonomske dobrobiti pojedinca u toj zemlji ili regiji. Što je BDP *per capita* viši, to je obično veći životni standard i raspoloživi resursi po stanovniku.

2.2. Stopa zaposlenosti/nezaposlenosti

Stopa nezaposlenosti je udio nezaposlene radne snage u ukupnoj radnoj snazi neke zemlje (regije ili slično). Obuhvaća osobe koje nemaju posao, a žele raditi što dokazuju aktivnim traženjem posla (Jeleč Raguž, 2020: 19).

Kako bi se definirala zaposlenost odnosno nezaposlenost, potrebno je definirati pokazatelje poput radne snage i aktivnog stanovništva. U aktivno stanovništvo se ubrajaju stanovnici koji se nalaze iznad 15 godina i ispod 65 godina životne starosti, u aktivno stanovništvo ubraja se stanovništvo koje radi ili može raditi. Dijeli se na stanovništvo koje je u radnoj snazi i stanovništvo izvan radne snage.

Zaposlenost se definira kao ukupan broj ljudi u zemlji koji obavljaju određeni posao, za njega su plaćeni, te se vode kao zaposlene osobe. Nezaposlenost se definira kao ukupan broj ljudi koji ne radi, te ne obavljaju nikakvu djelatnost, ali su aktivni u traženju posla. Izvan radne snage su ljudi koji su bez posla, ali ga i ne traže.

Stopa nezaposlenosti se izračunava formulom:

$$\text{stopa nezaposlenosti} = \frac{\text{broj nezaposlenih}}{\text{ukupna radna snaga}} * 100 \quad (2.3)$$

Stopa nezaposlenosti definira se kao omjer broja nezaposlenih i radne snage te oslikava stanje gospodarstva, uspješnost gospodarske politike, a ujedno je i mjerilo težine socijalnih teškoća i razlika u društvu. Ipak, ne govori o trajanju nezaposlenosti, a njen osnovni nedostatak je ograničenje samoga koncepta radne snage na kojemu se zasniva (Jeleč Raguž, 2021: 70-71).

Nezaposlenost može prikazati trendove u gospodarstvu, ali to nije najbolja procjena, jer osobe koje su izvan radne snage možda trenutno niti traže posao niti su aktivni u njegovom pronalasku, a ukoliko im se ukaže posao ne mora nužno značiti da će ga prihvatiti.

2.3. Inflacija

Stopa inflacije je stopa rasta prosječne razine cijena ili opadanja vrijednosti novca (tj. kupovne moći novca). Računa se, najčešće, pomoću indeksa potrošačkih cijena (Jeleč Raguž, 2020:19).

Godišnja stopa inflacije (π) u odnosu na prethodnu izračunava se na sljedeći način:

$$\pi_t = \frac{P_t - P_{t-1}}{P_{t-1}} * 100 \quad (2.3)$$

P_t označava razinu cijena u tekućoj godini, a P_{t-1} označava razinu cijena u prethodnoj godini. Ukoliko se želi izračunati porast razina cijena u odnosu na neku odabranu (baznu) godinu, potrebno je P_{t-1} zamijeniti razinu cijena u baznoj godini (P^b).

Podjela inflacije prema Jeleč Raguž (2020: 82-83):

1) Prema intenzitetu:

- a) Blaga inflacija je inflacija u kojoj prosječna razina cijene raste sporo, do 5 % godišnje. Prisutna uglavnom u dužem roku.
- b) Umjerena inflacija je inflacija s rastom prosječne cijene u rasponu od 5 do 10 % godišnje. Događa se obično u iznimnim situacijama i u kratkom roku.
- c) Galopirajuća inflacija je inflacija čija je stopa veća od 10 % godišnje (čak i do 100 % godišnje).

- d) Hiperinflacija se definira kao mjesečna stopa inflacije koja premašuje 50 % ili 1.000 % godišnje. Da bi se govorilo o hiperinflaciji potrebno je da tako visoka stopa bude prisutna minimalno godinu dana. Obično se dovodi u pitanje monetarni sustav jer u takvoj situaciji dugoročni krediti prestaju funkcionirati.
- 2) Prema uzroku nastanka:
- a) Inflacija potražnje je inflacija koja je uzrokovana viškom agregatne potražnje nad agregatnom ponudom. Ako zamislimo da se nalazimo na krivulji proizvodnih mogućnosti, potrošači žele i mogu kupiti više (ušteđevine, krediti i slično) zalihe će ubrzo početi nestajati što će potaknuti proizvođače na povećanje cijena.
 - b) Inflacija ponude ili troškova je inflacija uzrokovana porastom neke komponente troškova koji nastaju pri proizvodnji dobara i usluga (porast nominalnih nadnica, promjena deviznih tečajeva...). Ukoliko poskupi nafta, proizvođači, kako bi pokrili troškove proizvodnje, obično povećavaju cijene finalnih dobara i usluga.
- 3) Prema podrijetlu inicijalnog uzorka:
- a) Domaća inflacija - inflacija generirana domaćim uzorcima
 - b) Uvezena inflacija - inflacija „uvezena“ iz inozemstva. Inflacija se liberalnim kretanjem roba i kapitala, a time i utjecajem na cijene i kamatne stope u zemlji, prenosi između zemalja koje sudjeluju u međunarodnoj razmjeni.
- 4) Prema očekivanju:
- a) Potpuno očekivana inflacija je ona koja je očekivana, prognozirana. Promjena cijena je uravnotežena, te nikoga ne iznenađuje. Troškovi i dohodak rastu jednakom brzinom. Nema zarade niti gubitaka jer se sukladno očekivanjima ugrađuju mehanizmi zaštite u dužničko-vjerovničke odnose, koji neutraliziraju ili umanjuju njene negativne posljedice.
 - b) Neočekivana inflacija je inflacija različita od očekivane odnosno prognozirane. Ona preraspodjeljuje dohodak i bogatstvo od vjerovnika na dužnike i time nanosi štetu svima koji su novac posudili, jer se nisu na vrijeme zaštitili od rizika.

2.4. Plaće

Plaća je novčana naknada koju zaposlenik prima od svog poslodavca u zamjenu za obavljeni radni zadatak ili uslugu. Plaća može biti fiksna mjesečna, tjedna ili dnevna naknada.

Prosječna plaća u Hrvatskoj varira ovisno o sektoru, regiji i slično. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, prosječna mjesečna neto plaća za 2024. godinu za ožujak u Hrvatskoj iznosila je oko 1.326 eura. Međutim, plaće u različitim sektorima i regijama zemlje su različite, npr. u Zagrebu su obično više plaće nego u drugim dijelovima zemlje. Plaća se sastoji od:

- Bruto plaća je iznos koji zaposlenik prima prije odbitka bilo kakvih poreza, doprinosa ili drugih pravnih obveza. To je ukupni iznos koji poslodavac plaća zaposleniku, prije nego što se iznos umanjuje za poreze i doprinose.
- Neto plaća je iznos koji zaposlenik prima nakon odbitka svih poreza, doprinosa ili drugih pravnih obaveza koje poslodavac mora platiti. To je iznos koji zaposleni dobiva na svoj bankovni račun.

2.5. Javni/državni dug

Državni dug, poznat kao i javni dug, predstavlja ukupni iznos novca koji država duguje drugim vjerovnicima, to može biti dugovanje vlade prema domaćim i stranim financijskim institucijama, obveznice i druge dugove koje je vlada izdala radi financiranja raznih projekata ili pokrivanja proračunskog deficita.

Deficit je razlika između prihoda i rashoda u proračunu, odnosno deficit je kada su rashodi veći od prihoda, dok je suficit suprotnost od deficita, odnosno suficit je kada su prihodi veći od rashoda ili drugim riječima suficit se događa kada država, tvrtka ili pojedinac ostvaruju više prihoda nego što troše.

Državni dug se obično izražava kao postotak bruto domaćeg proizvoda (BDP-a) zemlje, također je jedan od važnijih pokazatelja financijske stabilnosti i održivosti ekonomije. Ukoliko je državni dug visok, to može predstavljati izazov za vladu, jer može dovesti do većih kamatnih troškova, smanjenje kreditnog rejtinga, između ostalog i ograničenje mogućnosti za buduće investicije i ekonomski rast.

3. ANALIZA STANJA U HRVATSKOJ TE USPOREDBA S EUROPSKOM UNIJOM

Najvažniji makroekonomski pokazatelji jesu bruto domaći proizvod (BDP) i BDP *per capita*. Analizirajući BDP vidljiva je dinamika ekonomskog rasta zemlje. Stabilan ili rastući BDP ukazuje na ekonomsku stabilnost i razvoj, dok BDP *per capita* pokazuje procjenu prosječnog standardnog života u zemlji. Viši BDP *per capita* ukazuje na veći raspoloživi dohodak po stanovniku te bolje ekonomske prilike.

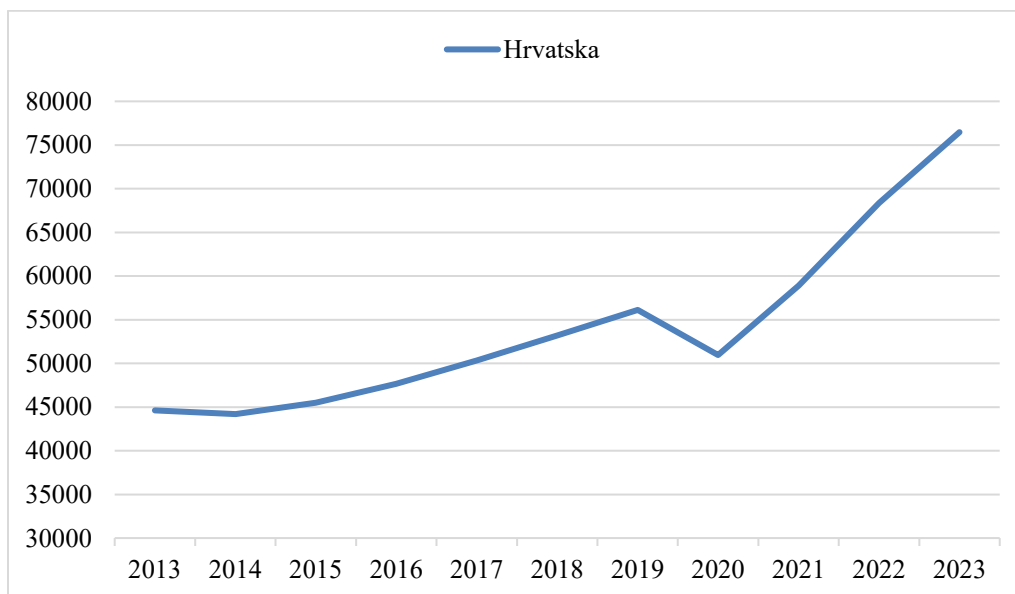
U nastavku rada slijedi detaljnija analiza stanja u Hrvatskoj u posljednjih 10-ak godina prema odabranim pokazateljima.

3.1. Bruto domaći proizvod (BDP) i BDP *per capita*

Potrebno je izračunati BDP, kako bi se mogla vidjeti ekonomska snaga pojedine zemlje. BDP je također skup svih proizvoda i usluga koje su proizvedene u zemlji. Vlada koristi BDP kao pokazatelj, kako bi znali u budućnosti donositi važne ekonomske odluke.

Slijedi grafikon 1 koja prikazuje stanje BDP-a u Hrvatskoj.

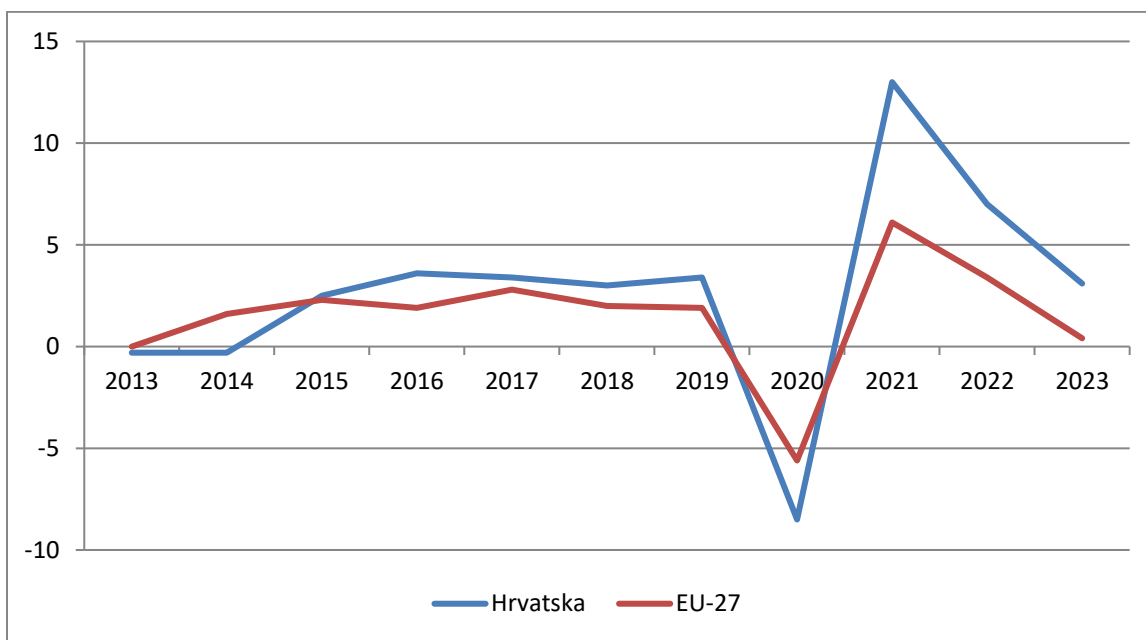
Grafikon 1. Bruto domaći proizvod u Hrvatskoj od 2013. do 2023. godine

Izrada: Eurostat, 2024, url

Iz grafikona 1 može se vidjeti iznos BDP-a RH izražen u eurima (€) u vremenskom razdoblju od 2013. do 2023. godine. BDP u RH bilježi rast od 2013. godine (godine kada je RH ušla u EU) i raste sve do 2019. godine kada bilježi pad. Razlozi pada BDP-a u RH 2019. godine je pandemija (coronavirus), koja je uzrokovala pad vrijednosti trgovine na malo, trgovine na veliko i slično. U 2021. godini ostvaren je znatni porast BDP-a, a glavni razlog je prestanak covid mjera, znatno povećanje turista i porast potrošnje.

Grafikon 2. Realna stopa rasta BDP-a, kroz vremensko razdoblje od 2013. do 2023. godine (u %)

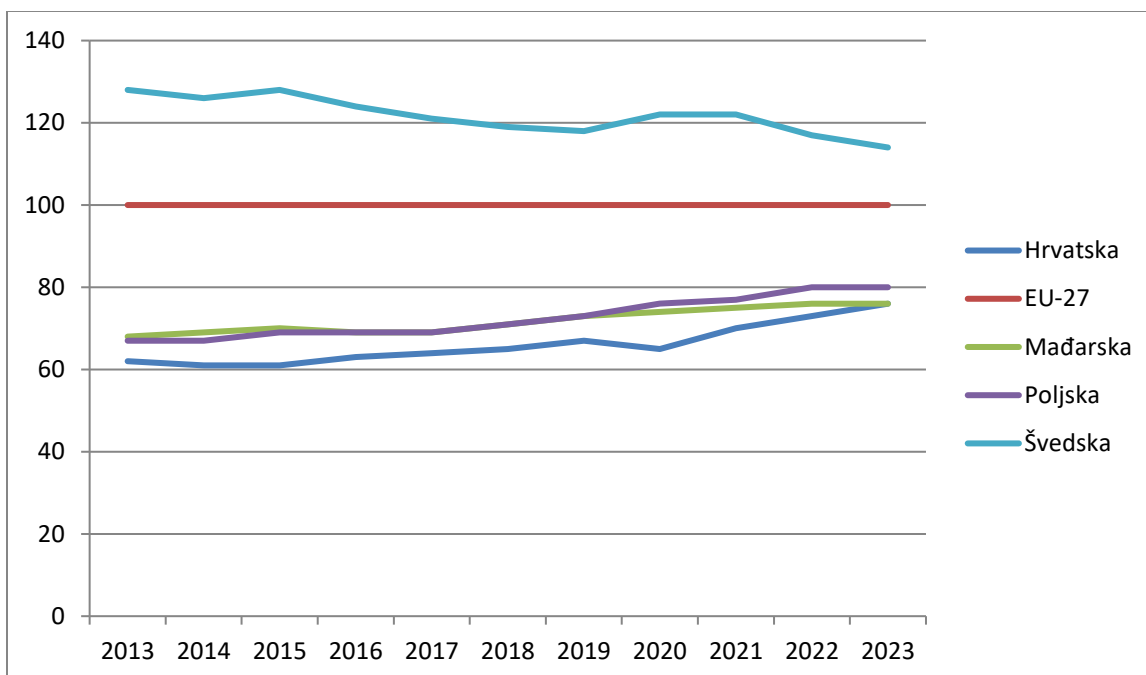

Izrada: Eurostat, 2024, url

Iz grafičkog prikaza može se vidjeti realna stopa rasta BDP-a i za RH i za zemlje EU-27 u vremenskom razdoblju od 2013. do 2023. godine. Neposredno nakon ulaska RH u EU, RH bilježi nešto veći rast u uspoređi sa prosjekom EU-27, osobito u 2015. i 2016. godini. Uzrokom pandemije 2019. godine i RH i EU-27 doživjele su veliki pad stope BDP-a, ali isto tako 2021. godine, nakon prestanka pandemije, RH i zemlje EU-27 bilježe veliki rast stope BDP-a. Također, grafikon jasno pokazuje da je RH, unatoč većim oscilacijama u stopi rasta, u nekoliko navrata nadmašila prosječni rast EU-27, osobito u godinama nakon pandemije.

U grafikonu 3 slijedi prikaz BDP po stanovniku, odnosno BDP per capita koji pokazuje ostvarenu prosječnu razinu životnog standarda po stanovniku.

Grafikon 3. BDP *per capita* u razdoblju od 2013 do 2023. godine (u %)

Izrada: Eurostat, 2024, url

Na grafikonu 3 prikazana je stopa BDP *per capita* za zemlje: Hrvatska, Mađarska, Poljska i Švedska u odnosu na prosjek rasta stope BDP *per capita* EU-27. RH od 2013. godine bilježi stagnaciju s malim padom na 61 %, a zatim lagani rast od 2016. do 2023. godine, gdje doseže 76 % prosjeka EU-27. RH je smanjila jaz prema prosjeku EU-a, ali je još uvijek daleko ispod prosjeka. Mađarska i Poljska također pokazuju pozitivan rast BDP *per capita*, pri čemu Poljska pokazuje nešto brži rast od Mađarske. Švedska ima znatno viši BDP *per capita* u odnosu na prosjek BDP-a *per capita* EU-27. Od 2020. godine BDP *per capita* Švedske je u padu što ukazuje na usporavanje u odnosu na druge zemlje, ali još uvijek ima veći BDP *per capita* od prosjeka BDP *per capita* EU-27. Prosjek EU-27 je 100, sve ispod jesu manje razine BDP-a *per capita* prema paritetu kupovne moći, a sve iznad jesu bogatije zemlje članice.

3.2. Stopa nezaposlenosti

Stopa nezaposlenosti je ekonomska mjera koja odražava postotak radno sposobnog stanovništva koje trenutno nije zaposleno, ali traži posao i spremno je raditi. Također je važan indikator ekonomske aktivnosti i tržišta rada. Koristi se za procjenu stanja i dinamike

zapošljavanja u nekoj zemlji. Slijedi tablica koja prikazuje stopu nezaposlenosti u Hrvatskoj u razdoblju od 2000. do 2012., odnosno stanje prije ulaska u Europsku uniju.

Tablica 1. Stopa nezaposlenosti u RH, od 2000. do 2012., stanje prije ulaska u EU

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2009.	2010.	2011.	2012.
Hrvatska	15,7	15,9	15,3	14,1	13,8	9,3	10,4	11	15,8

Izrada: Hrvatska narodna banka, 2024, url

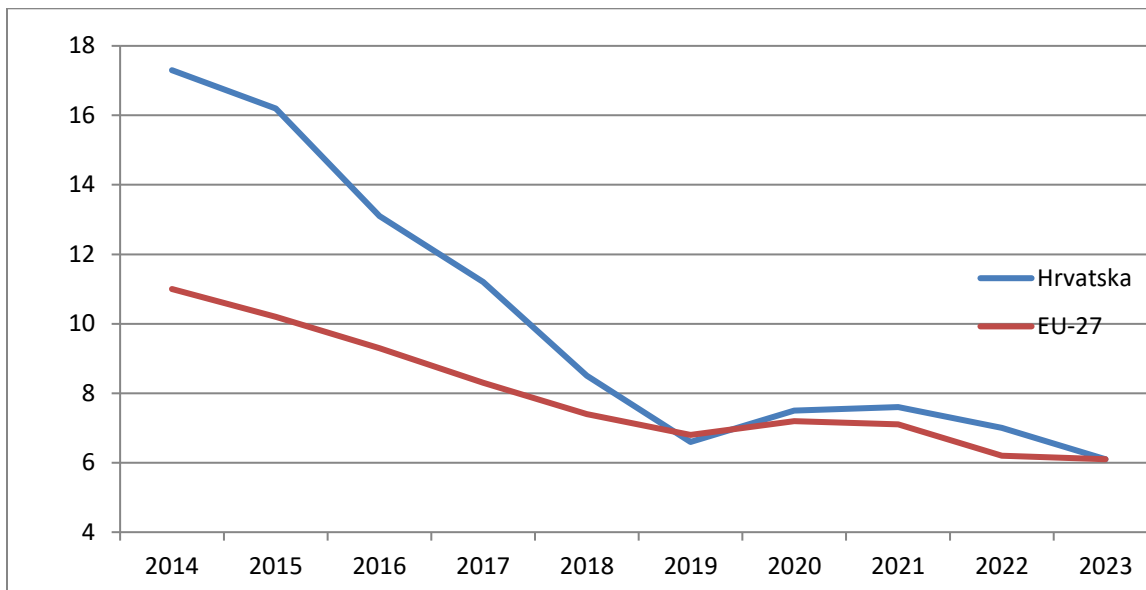
Tablica 2. Stope nezaposlenosti nakon ulaska u Europsku uniju

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2020.	2021.	2022.	2023.
Hrvatska	17,2	16,1	13,4	11,1	9,3	7,5	7,6	7	6,1

Izrada: Eurostat, 2024, url

U tablici 1 može se vidjeti koliko je bila visoka stopa nezaposlenosti u Hrvatskoj, prije nego što je postala članica Europske unije, koja se konstantno iz godine u godinu borila s visokom stopom nezaposlenosti. Može se vidjeti da je malo padala, a 2012. godine, prije ulaska u EU, dostigla je skoro isti veliki postotak kao i 2001. godine. U tablici 2 može se vidjeti pad stope nezaposlenosti nakon ulaska u EU i to kontinuirano pet godina zaredom, ali i nakon 2021. i laganog rasta od 0,1 % Hrvatska u narednim godinama bilježi i dalje pad stope nezaposlenosti. Također, ako se uspoređi 2012. godina i 15,8 % nezaposlenosti sa 2023. godinom i 6,1 %, onda se može vidjeti koliki je ogroman pad nezaposlenosti Hrvatska ostvarila ulaskom u EU.

Grafikon 4. Stopa nezaposlenosti u razdoblju od 2014. do 2023. godine (stanovništvo između 15 i 74 godina)

Izrada: Eurostat, 2024, url

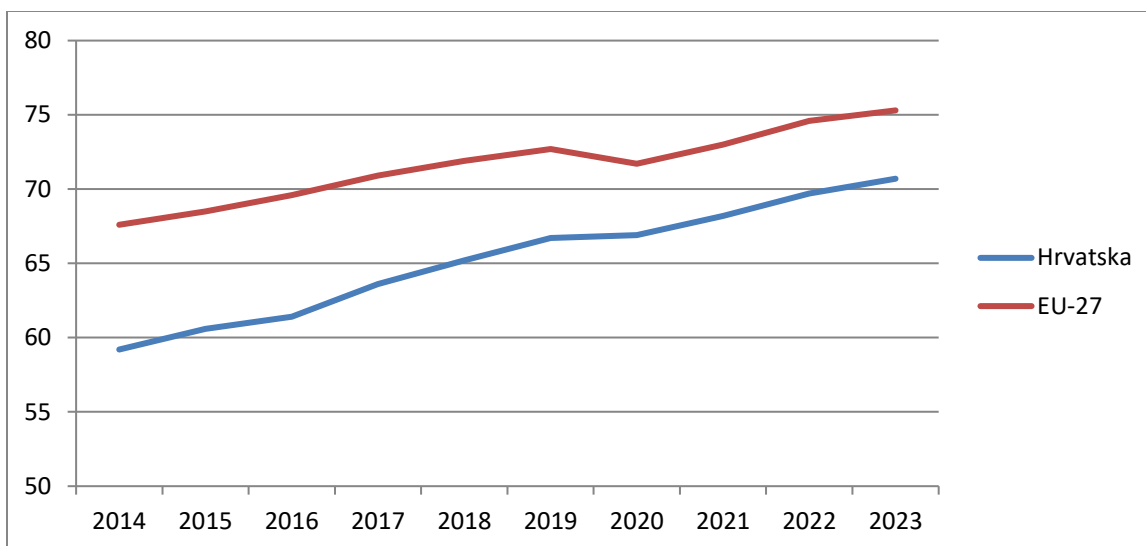
Na grafikonu 4 je vidljivo kako Hrvatska u usporedbi s EU-27, 2014. godine ima veću stopu nezaposlenosti i svake daljnje godine bilježi pad nezaposlenosti, da bi 2019. godine dostigla manju stopu nezaposlenosti u odnosu na prosjek EU-27. Također, na ovom grafikonu vidljivo je da RH ulaskom u EU smanjuje jaz stope nezaposlenosti u usporedbi s EU-27. Uzimajući u obzir da je statistika rađena za starosnu dob od 15 godine do 74 godine, iako je poznato da većina počinje poslije dvadesete godine starosti raditi i prestaju uglavnom do 65-te godine. Također, može se reći kako se RH približava europskim razinama, što odražava poboljšanja u gospodarskom stanju.

3.3. Stopa zaposlenosti

Stopom zaposlenosti se mjeri postotak radnog sposobnog stanovništva koje je trenutno zaposleno. Ključni je pokazatelj tržišta rada i ekonomske aktivnosti, te se koristi za procjenu stupnja iskorištenosti radne snage i razine zapošljavanja.

Nakon stope nezaposlenosti, slijedi grafički prikaz zaposlenosti u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2023. godine.

Grafikon 5. Stopa zaposlenosti u Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2023. godine

Izrada: Eurostat, 2024, url

Na grafičkom prikazu 5, je vidljivo da Hrvatska kroz navedene godine bilježi blagi porast stope zaposlenosti. Također, je vidljivo kako linija kretanja stope zaposlenosti poprilično raste kroz sve navedene godine. Republika Hrvatska je doživjela manji pad od 0,5 % 2020. godine čemu je razlog početak pandemije (coronavirus). U usporedbi s EU-27 može se reći kako se jaz iz godine u godinu smanjuje, što znači kako se stopa zaposlenosti povećava.

3.4. Stope inflacije

Rast cijena mjeri se indeksima cijena, a oni su:

- Indeks potrošačkih cijena koji prikazuje ponderirani prosjek gdje su kao ponderi uzeti udjeli potrošnje pojedinih dobara u ukupnoj potrošnji.
- Indeks proizvođačkih cijena koji mjeri cijene roba u različitim stupnjevima proizvodnje.
- Deflator domaćeg proizvoda koji prikazuje promjenu cijene svih dobara koja ulaze u obračun domaćeg proizvoda.

U nastavku slijedi tablica primjera izračuna stope inflacije.

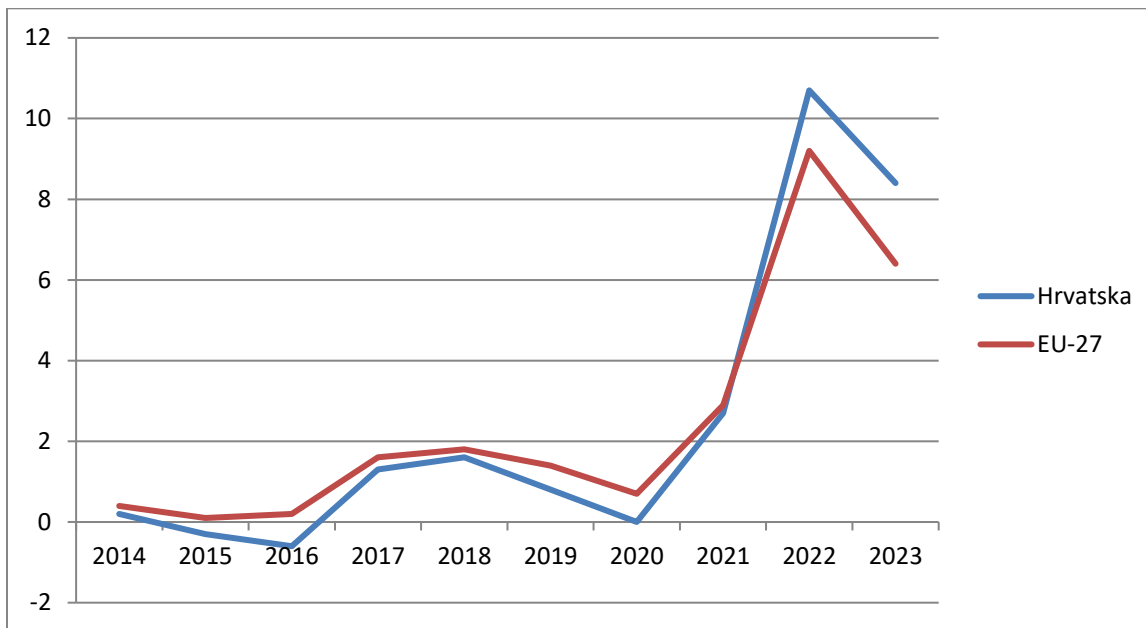
Tablica 3. Primjer izračuna inflacije

Kupnja tijekom godine (kom)	Cijena (trenutna) €		Cijena nakon jedne godine €		Cijena nakon dvije godine €	
	Jedinična cijena	Ukupno	Jedinična cijena	Ukupno	Jedinična cijena	Ukupno
150 kom kruha	1,50 €	225,00 €	1,30 €	195,00 €	1,60 €	240,00 €
100 šalica kave	2,40 €	240,00 €	2,40 €	240,00 €	2,15 €	215,00 €
12 usluga šišanja	20,00 €	240,00 €	22,00 €	264,00 €	23,00 €	276,00 €
1 zimska jakna	145,00 €	145,00 €	176,00 €	176,00 €	160,00	160,00 €
Ukupni trošak		850,00 €		875,00 €		891,00 €
Indeks cijena		100		102,9		104,8
Stopa inflacije				2,94 %		1,83 %

Izrada: Europska središnja banka, 2024, url

Iz tablice 3 je vidljivo da se ukupni trošak kroz godine povećavao, odnosno dolazi do promjene inflacije. Stopa inflacije nakon jedne godine iznosi 2,94 %, a nakon dvije godine 1,83 %, što znači da nakon dvije godine imamo porast inflacije u iznosu od 4,77 %.

Grafikon 6. Prosječna stopa inflacije – Harmonizirani indeks potrošačkih cijena (HIPC) u razdoblju od 2017. do 2022. godine

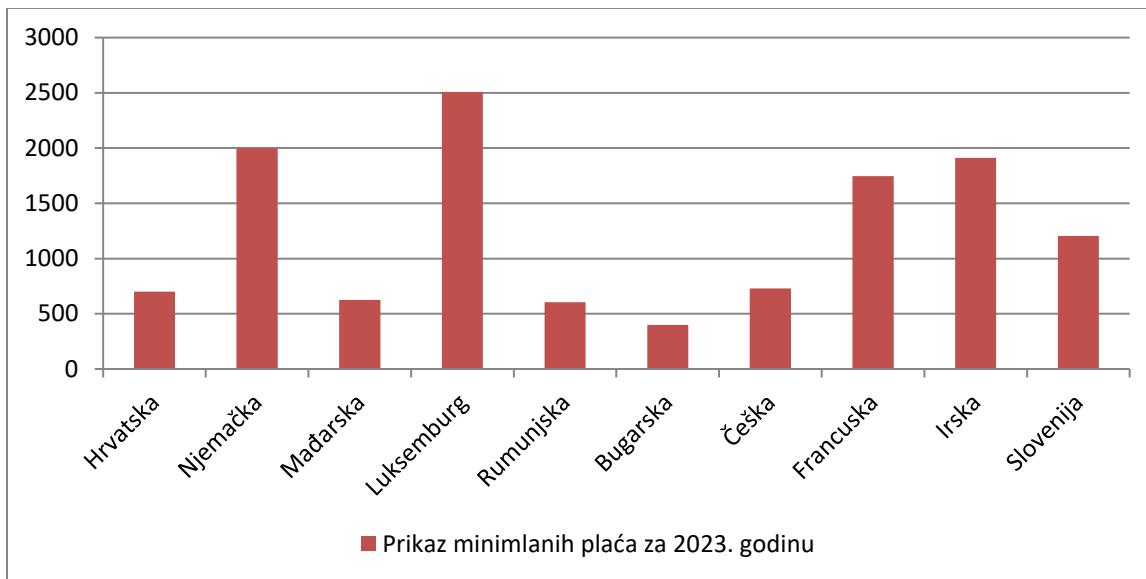
Izvor: Eurostat, 2024, url

Na grafičkom prikazu je vidljivo kako je stopa inflacije bila približno ista ili manja od prosjeka EU-27, sve do 2020. godine pojavom pandemije (coronavirus) kada bilježi veliki rast stope inflacije, čak veći od prosjeka EU-27. Statistički gledano može se reći da se jaz od 2021. godine znatno povećao u odnosu na prethodne godine.

3.4. Plaće

Plaće su novčano primanje koje su isplaćuje u nekom vremenskom razmaku (mjesečno, tjedno, dnevno) zaposleniku za njegov rad. Može se prikazivati u bruto i neto iznosu. Poslodavac daje u cijelosti bruto iznos, a zaposlenik prima plaću kao neto iznos. U nastavku slijedi prikaz minimalnih plaća za Hrvatsku i druge zemlje Europske unije.

Grafikon 7. Prikaz minimalnih plaća za 2023. godinu u usporedbi s drugim zemljama (u €)

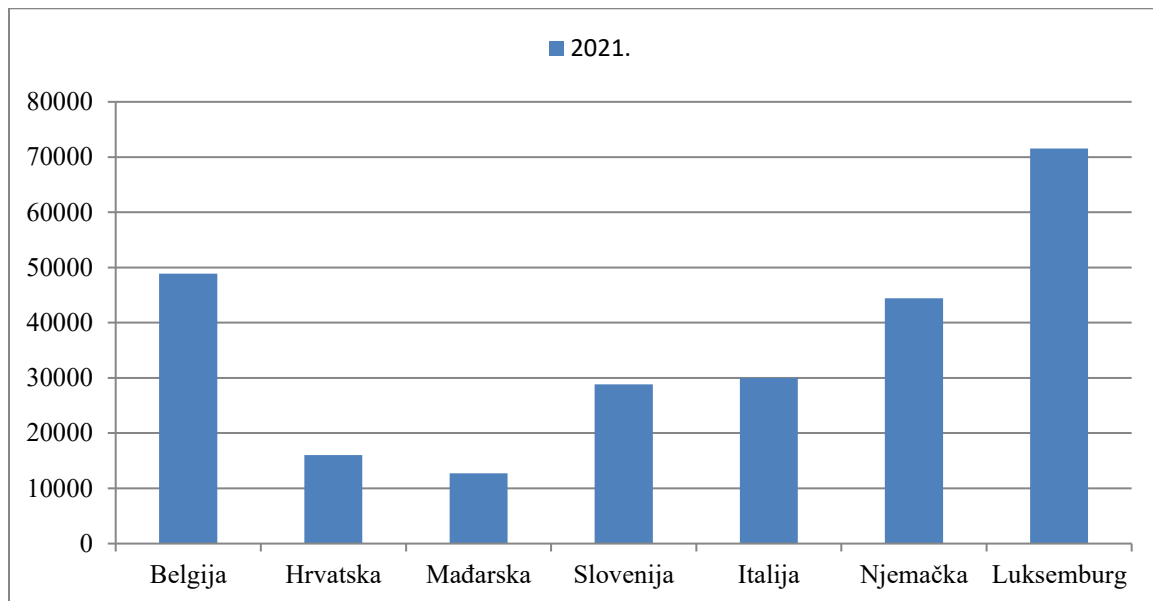

Izrada: Eurostat, 2024, url

Hrvatska, u usporedbi sa razvijenim zemljama kao što su Njemačka i Irska ima jako nisku minimalnu plaću, dok u usporedbi sa nerazvijenim zemljama kao što su Bugarska i Rumunjska ima malo veću minimalnu plaću. Na grafikonu 5 je vidljivo da je minimalac Hrvatske još uvijek jako nizak, te da smo daleko od standardne plaće razvijenih zemalja. Odnosno, druge članice koje su visoko razvijene imaju daleko veću minimalnu plaću.

Slijedi grafikon koji pokazuje prosječnu godišnju plaću za neke članice Europske unije.

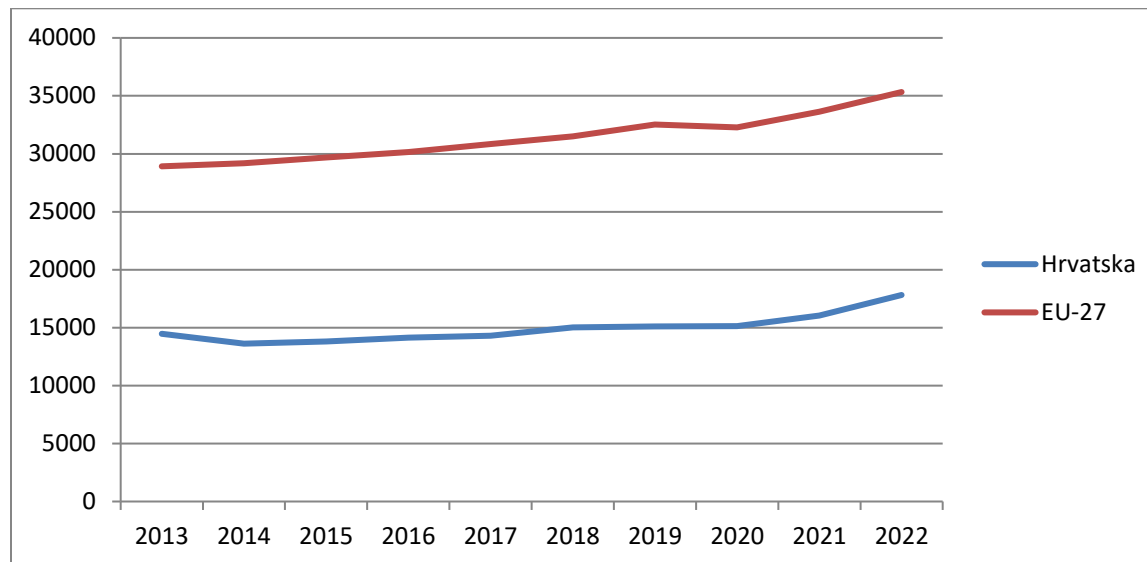
Grafikon 8. Prosječna godišnja plaća po stanovniku za puno radno vrijeme za Hrvatsku i druge članice Europske unije u 2021. godini

Izrada: Eurostat, 2024, url

Na grafikonu 8 je vidljiva prosječna plaća Belgije, Hrvatske, Mađarske, Slovenije, Italije, Njemačke i Luksemburga za 2021. godinu. Najveću prosječnu plaću ima Luksemburg, zatim Belgija i Njemačka. Od navedenih država RH ima jedino veću prosječnu plaću od Mađarske.

Grafikon 9. Prosjek prosječne godišnje plaće Europske unije, odnosno 27 država u usporedbi s Republikom Hrvatskom (2013. – 2022.)

Izrada: Eurostat, 2024, url

Na grafičkom prikazu može se vidjeti koliko je visok prosjek godišnje plaće Europske unije u odnosu sa godišnjom prosječnom plaćom Hrvatske. To je još jedan od pokazatelja, kada se radi o prosječnim godišnjim plaćama da nismo niti blizu standarda Europske unije. Hrvatska, otkako je članica Europske unije, iz godine u godinu ima sve veće prosječne plaće. Međutim, to nije niti blizu dovoljno prosjeku Europske unije. Iz grafikona se može vidjeti kako se jaz niti povećava, niti smanjuje.

3.6. Javni/državni dug

Državni ili javni dug je ukupni dug države prema vjerovnicima. Postoji unutarnji dug i inozemni dug. Javni dug se još definira kao dug općeg proračuna.

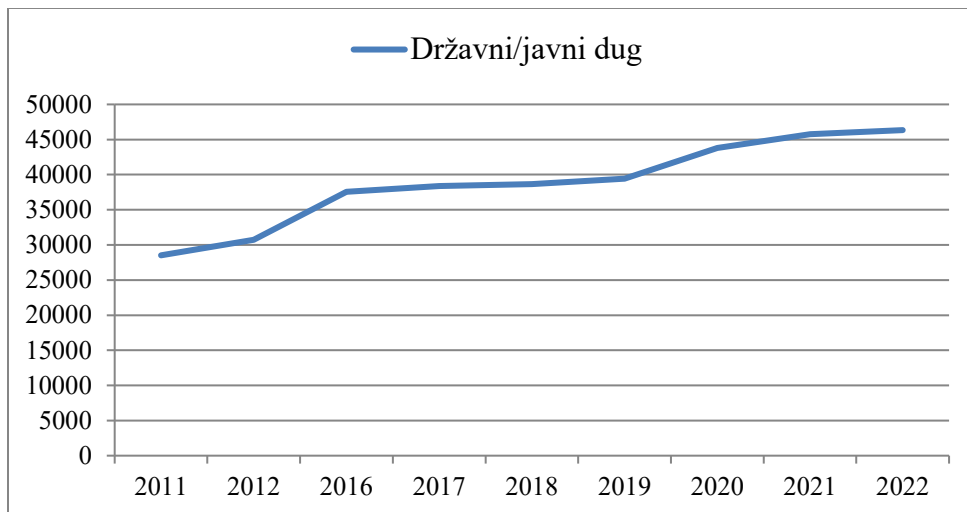
Tablica 4. Državni dug Hrvatske u razdoblju od 2011. do 2022. godine

Hrvatska	Državni dug
2011.	28,518.7
2012.	30,747.0
2016.	37,575.8
2017.	38,365.9
2018.	38,664.6
2019.	39,415.7
2020.	43,780,8
2021.	45,743.6
2022.	46,338.0

Izrada: Eurostat, 2024, url

U tablici 4 je vidljivo kako se državni dug povećava. Višim državnim dugom povećavaju se kamatni troškovi, što može zauzeti značajan dio proračuna i smanjiti dostupna sredstva kao što su javne usluge, obrazovanje ili zdravstveni sustav, dolazi do smanjenja ekonomskog rasta što znači da veći dio budućih prihoda će biti posvećen otplati duga umjesto investiranju u razvoj, obrazovanje i slično. Ali isto tako u godinama između 2016. – 2022. (ako izuzmemo 2020. godinu i pandemiju coronavirus) može se vidjeti da je RH povećala stopu zaposlenosti, smanjila stopu nezaposlenosti, povećala minimalne plaće i doživjela rast BDP-a.

Grafikon 10. Prikaz državnog duga u vremenskom razdoblju između 2011. i 2022.

Izrada: Eurostat, 2024, url

Na grafikonu 10 prikazan je državni dug RH u EU. Vidljivo je kako je Hrvatska imala manji državni dug prije ulaska u EU (2011. i 2012.). Ulaskom u EU, 2013. godine, dolazi do naglog rasta državnog duga. Nakon početnog rasta državnog duga dolazi i do razdoblja kada se dug stabilizira. U vrijeme pandemije (coronavirus) državni dug ponovo raste, ali nakon završetka pandemije državni dug se počinje smanjivati.

4. ZAKLJUČAK

Tema ovog rada je bila utjecaj EU članstva na gospodarstvo Republike Hrvatske. Ulaskom u EU Republika Hrvatska ostvarila je jedan od svojih najvažnijih političkih i povijesnih ciljeva. Politički gledano, članstvo u EU značilo je prvo priznanje hrvatske državnosti, a potom i potvrdu konsolidacije njezina demokratskog poretka; povijesno je simbolizirao povratak u zapadni, europski civilizacijski i kulturni krug.

Cilj ovog rada je usporediti Hrvatsku prije ulaska i nakon ulaska u Europsku uniju. Prema pokazateljima odnosno nakon grafičkih prikaza može se vidjeti kako se ekonomska situacija stalno mijenja, također, jasno je vidljivo, kako se situacija nakon ulaska popravila.

Statistički gledano situacija se popravila, ali Hrvatska se još uvijek bori kako iskoristiti svoje pristupanje kao poticaj za prevladavanje glavnih izazova s kojima se suočava, kao što su niska produktivnost, sveprisutna korupcija, nedostatak obrazovane radne snage i iseljavanje.

Stopa nezaposlenosti se smanjila, minimalne plaće povećale. Ali, uspoređujući se s zemljama EU-27 može se vidjeti da Hrvatska ima relativno niske minimalne plaće, s druge strane kada bi se uspoređivali sa slabije razvijenim zemljama poput Bugarske i Rumunjske može se vidjeti da Hrvatska ima višu minimalnu plaću. RH u usporedbi s prosjekom EU-27 također ima znatno manju minimalnu plaću, iako je prosječna plaća u RH iz godine u godinu sve veća, jaz se ne smanjuje.

Hrvatski gospodarski rast, odnosno rast BDP-a je moguć s povećanjem broja turista i povećanjem broja noćenja. Također, investicije su ključne za dugoročni rast. Nezaposlenost je ostala relativno visoka, ali su neka područja poput IT sektora, privukla povećanu potražnju za radnom snagom. Najvidljiviji uspjeh je smanjenje broja nezaposlenih. U 2013. stopa nezaposlenosti iznosila je 17,25 %, da bi 2022. pala na samo 6,75 %. Međutim, pad od 10 % u tom desetljeću ne može se pripisati samo dobroj gospodarskoj situaciji, već i negativnim demografskim kretanjima i iseljavanju radne snage u druge države Europske unije. Ulazak u EU kao zajednicu suverenih, demokratskih i socioekonomskih razvijenih država – doživljen je kao dodatno jamstvo i potvrda tog postignuća.

Također, ulaskom u Europsku uniju se otvorila mogućnost za slobodno kretanje radne snage između Republike Hrvatske i drugih članica, otvorio se pristup fondovima iz EU-a (za

regionalne razvoje, infrastrukturne projekte, istraživanja...). Hrvatska je ušla u EU dok još uvijek trpi posljedice globalne financijske krize 2008. godine u obliku dugotrajne recesije. Pristup jedinstvenom tržištu i fondovima EU-a omogućio joj je povratak na stazu stabilnog rasta, koji je u prosjeku iznosio 2–3 % BDP-a između 2015. i 2020 godine. To je pak dovelo do povećanja BDP-a po stanovnika u paritetu kupovne moći u odnosu na prosjek EU – sa 61 % u 2013. na 73 % u 2022. godini.

Dogodile su se institucionalne promjene, Republika Hrvatska je morala uskladiti svoje standarde sa standardima Europske unije. Sumirajući sve navedeno, ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju donio je brojne prilike za ekonomski i društveni razvoj, ali su također postavljeni novi izazovi koje treba prevladavati kako bi se iskoristile sve mogućnosti koje nudi Europska unija.

LITERATURA

1. Dragičević, A. (1991) *Ekonomski leksikon*. Zagreb: Informator
2. Jeleč Raguž, M. (2020) *Osnove makroekonomije*. Požega: Veleučilište u Požegi.
3. Jurić, T. (2017) *Suvremeno iseljavanje Hrvata u Njemačku: Karakteristike i motivi. Migracijske i etničke teme*, 33(3) Zagreb: Hrvatsko katoličko sveučilište
4. Samuelson, P. A., Nordhaus, W. D., (2011) *Ekonomija*. Zagreb: Mate d.o.o.
5. Vela, A. (2015) *Menadžment ESI fondova*. Zagreb: Školska knjiga d.d.

Web:

6. Eurostat (2024) *Unemployment rent* URL:
<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipsun20/default/table?lang=en> (pristup: 01. 09. 2024)
7. Eurostat (2024) *General government gross debt (EDP concept), consolidated* URL:
<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipsgo20/default/table?lang=en> (pristup: 01. 09. 2024)
8. Eurostat (2023) *Average full time adjusted salary per employee*
URL:https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10_fte/default/table?lang=en
(pristup: 01. 09. 2024)
9. Eurostat (2024) *GDP per capita in PPS*
URL:<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00114/default/table?lang=en>
(pristup: 01. 09. 2024)
10. Eurostat (2024) *HICP - inflation rate*
URL:<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00118/default/table?lang=en>
(pristup: 02. 09. 2024)
11. Europska središnja banka *Što je inflacija* URL:https://www.ecb.europa.eu/ecb-and-you/explainers/tell-me-more/html/what_is_inflation.hr.html (pristup: 01. 09. 2024)
12. Eurostat (2024) *Minimum wages*
URL:<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00155/default/table?lang=en>
(pristup: 03. 09. 2024)

13. Eurostat (2024) *GDP and main components (output, expenditure and income)*

URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10_gdp_custom_12761030/default/table?lang=en (pristup: 03. 09. 2024)

POPIS GRAFIKONA:

Grafikon 1. Bruto domaći proizvod u Hrvatskoj od 2013. do 2023. godine	8
Grafikon 2. Realna stopa rasta BDP-a, kroz vremensko razdoblje od 2013. do 2023. godine (u %)	9
Grafikon 3. BDP per capita u razdoblju od 2013 do 2023. godine (u %).....	10
Grafikon 4. Stopa nezaposlenosti u razdoblju od 2014. do 2023. godine (stanovništvo između 15 i 74 godina)	12
Grafikon 5. Stopa zaposlenosti u Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2023. godine	13
Grafikon 6. Prosječna stopa inflacije – Harmonizirani indeks potrošačkih cijena (HIPC) u razdoblju od 2017. do 2022. godine.....	15
Grafikon 7. Prikaz minimalnih plaća za 2023. godinu u usporedbi s drugim zemljama (u €)	16
Grafikon 8. Prosječna godišnja plaća po stanovniku za puno radno vrijeme za Hrvatsku i druge članice Europske unije u 2021. godini.....	17
Grafikon 9. Prosjek prosječne godišnje plaće Europske unije, odnosno 27 država u usporedbi s Republikom Hrvatskom (2013. – 2022.)	18
Grafikon 10. Prikaz državnog duga u vremenskom razdoblju između 2011. i 2022.....	20

POPIS TABLICA:

Tablica 1. Stopa nezaposlenosti u RH, od 2000. do 2012., stanje prije ulaska u EU	11
Tablica 2. Stope nezaposlenosti nakon ulaska u Europsku uniju	11
Tablica 3. Primjer izračuna inflacije.....	14
Tablica 4. Državni dug Hrvatske u razdoblju od 2011. do 2022. godine	19

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Ja, **Viktoria Barić**, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor završnog rada pod naslovom **Deset godina članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji** te da u navedenom radu nisu na nedozvoljen način korišteni dijelovi tuđih radova.

U Požegi, 23. rujna 2024.

VIKTORIA BARIĆ